

ΓΕΦΥΡΙΑ - ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

Εξι μνημεία στα βουνά της Ηπείρου

28/1/2015

Οι πετράδες σμίλευαν τεράστιους λίθους και έστηναν αριστουργήματα καταμεσής των ποταμών, σε μέρη δύσβατα στον ορεινό όγκο της Ηπείρου.

Μόνο στο Ζαγόρι και μόνο τα έτη 1750-1868 χτίστηκαν πάνω από 70 πέτρινα γεφύρια, που αποτελούν αρχιτεκτονήματα της παραδοσιακής μηχανικής και γεφυροποιίας της περιοχής.

Εξι από αυτά, που χρονολογούνται από τον 18ο αιώνα έως τις αρχές του 20ού και διατηρούνται ως αρχιτεκτονήματα, χαρακτηρίζονται μνημεία με πρόσφατη απόφαση του υπουργείου Πολιτισμού, ενώ μέχρι σήμερα άλλα 55 λίθινα γεφύρια σε όλη την Ηπειρο έχουν επίσης χαρακτηριστεί ως μνημεία. Η απόφαση ελήφθη μετά την ομόφωνη γνωμοδότηση του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων.

Οι κατασκευές αυτές δημιουργήθηκαν κάτω από ιδιαίτερες, συχνά επώδυνες ιστορικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες και έτσι αποτελούν πολύ χαρακτηριστικά και αξιόλογα δείγματα της τοπικής αρχιτεκτονικής, ενώ επιπλέον είναι αδιάφευστα τεκμήρια των αγώνων των Ηπειρωτών για την προκοπή του τόπου τους και της συμβολής τους στην εξέλιξη της χώρας.

Τα τελευταία χρόνια η Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων Ηπείρου ενέταξε στο Γ' Κοινοτικό Πρόγραμμα Στήριξης ένα σύνολο αξιόλογων πετρόκτιστων γεφυριών του νομού Ιωαννίνων, προκειμένου αυτά να συντηρηθούν, αποκατασταθούν και αναδειχθούν. Πρόκειται για ενδιαφέρουσες κατασκευές στην ηπειρωτική ύπαιθρο, που γεφυρώνουν γνωστούς ποταμούς και παραποτάμους, όπως της Κουιάσας Καλαρρυτών, του Κόκκορη και Αγίου Μηνά Ζαγορίου, του Σταφυλά της κοινότητας Μασσουκίου κ.λπ.

Οι μάστοροι της Ηπείρου, οι γνωστοί πετράδες, αποτελούσαν μια κοινωνία ανθρώπων με μεγάλη τεχνογνωσία στην κατασκευή γεφυριών και μεγαλούργησαν στην Ελλάδα από τον 16ο ως τον 19ο αι.

Το πιο εντυπωσιακό από τα έξι γεφύρια που μπήκαν στον κατάλογο των μνημείων είναι αυτό της Καλντερούσας (ή Γκαντερούσας) στον δρόμο προς τη Δολιανή του Ανω Ζαγορίου, στο οποίο σώζονται οι δοκοθήκες, οι λεγόμενες «σκαλότρυπες» για τη στήριξη των σκαλωσιών. Το μονότοξο γεφύρι χρονολογείται στα 1867 και χορηγός εμφανίζεται κάποιος Στέλιος από το Ελατοχώρι, που έδωσε 3.500 γρόσια.

Η Δόλιανη είναι ένα ιστορικό χωριό, που απέχει 53 χιλιόμετρα από τα Γιάννενα. Το 1943 πυρπολήθηκε από τους Γερμανούς και σχεδόν όλα τα πετρόκτιστα σπίτια καταστράφηκαν. Ακόμη και σήμερα το χωριό διατηρεί λιθόστρωτα καλντερίμια, πέτρινες βρύσες και γεφύρια, με πιο ξεχωριστό αυτό του Κώπτη, εντός του οικισμού, πίσω από τον Ιερό Ναό της Θεοτόκου, που γεφυρώνει ένα ρέμα του Βάρδα, παραποτάμου του Αραχθού.

Την επιδεξιότητα των Ηπειρωτών μαστόρων καταδεικνύει το γεφύρι του Γιρομνιού στους Κήπους Ζαγορίου, που γεφυρώνει παραπόταμο του Βοϊδομάτη. Ονομάστηκε έτσι επειδή στο ρέμα εκείνο πνίγηκε ένας κάτοικος των Κήπων που είχε το παρωνύμιο Γιρομνιός, επειδή είχε έρθει γαμπρός από το χωριό Ιερομνήμη Ιωαννίνων. Ο θάνατος εκείνος αποτέλεσε την αφορμή για να χτιστεί το γεφύρι, σε υψόμετρο 770 μέτρων.

Ενα πέτρινο μονότοξο γεφύρι, το οποίο βρίσκεται στη Λεπτοκαρυά Ζαγορίου πάνω στο ρέμα του Ζαγορίτικου ποταμού, γνωστό ως της Σλίβας, που διατηρείται σε πολύ καλή κατάσταση, αποτελεί πόλο έλξης για τους τουρίστες της περιοχής, όπως και το μονότοξο γεφύρι στα Ριζιανά Νεγάδων, που χρονολογείται στα 1780, με χορηγό τον Χατζηδούκα από τους Νεγάδες.

Στον κατάλογο των μνημείων περιλαμβάνεται και το γεφύρι του Κουβαρά, που χτίστηκε το 1926 και βρίσκεται στο Δολό του Δήμου Πωγωνίου.

MARIA PITZALEOY

